

Arbetslivskommissionen för hälsovårdsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen i tandteknik	26	13	214	172
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	134	152	1140	1273
Kompetensområdet för apoteksbranschen	107	115		
Kompetensområdet för läkemedelsbranschen	27	37		
Inga uppgifter		1		
Grundexamen i instrumentvård	178	159	1694	1620
Yrkesexamen i massage	872	731	3478	2998
Specialyrkesexamen i massage	105	67	470	300
Kompetensområdet för idrottsmassage	56	35		
Kompetensområdet för massage	7	3		
Kompetensområdet för lymfmassage	14	9		
Inga uppgifter	28	20		
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	11	9	96	58
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	226	241	699	732
Kompetensområdet för fotvårdsarbetet	185	203		
Kompetensområdet för obduktionsverksamhet	6	5		
Kompetensområdet för immobilisationsvård	31	33		
Inga uppgifter	4			
Totalt	1552	1372	7791	7153

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen i tandteknik	26	13	-50 %

Grundexamen inom läkemedelsbranschen	134	152	13 %
Grundexamen i instrumentvård	178	159	-11 %
Yrkesexamen i massage	872	731	-16 %
Specialyrkesexamen i massage	105	67	-36 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	11	9	-18 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	226	241	6 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen i tandteknik	214	172	-20 %
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	1140	1273	11 %
Grundexamen i instrumentvård	1694	1620	-4 %
Yrkesexamen i massage	3478	2998	-14 %
Specialyrkesexamen i massage	470	300	-36 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	96	58	-40 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	699	732	5 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i tandteknik	214	169	-21 %
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	1140	1269	11 %
Grundexamen i instrumentvård	1633	1559	-5 %
Yrkesexamen i massage	3467	2992	-14 %
Specialyrkesexamen i massage	343	223	-35 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	96	58	-40 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	683	718	5 %

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i tandteknik	0	3	300 %
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	0	4	400 %
Grundexamen i instrumentvård	61	61	0 %
Yrkesexamen i massage	11	6	-45 %
Specialyrkesexamen i massage	127	77	-39 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	0	0	0 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	16	14	-13 %

Reflektioner

Målet för i huvudsak alla examina inom branschen är att avlägga hela examen.

Utveckling av antalet examina och examensdelar

I nästan alla examina inom branschen har antalet prestationer minskat gällande både hela examen och examensdelar. Endast i yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen och grundexamen inom läkemedelsbranschen har antalet prestationer ökat jämfört med 2022.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

Antalet prestationer i yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen, kompetensområdet för obduktionsverksamhet och specialyrkesexamen i immobilisationsvård är litet. Inom dessa områden är omsättningen dock liten och ny personal behöver inte utbildas varje år.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen i tandteknik	1	1	1	1
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	5	5	4	4
Grundexamen i instrumentvård	8	19	15	15
Yrkesexamen i massage	23	23	22	22
Specialyrkesexamen i massage	20	20	14	13
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	3	3	2	1
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	27	27	16	15
INNEHÅLLER INTE EXAMINA SOM ÄR I EN ÖVERGÅNGSPERIOD				

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Åren 2022–2023 har det kommit 15 nya utbildningsanordnare som erbjuder grundexamen i instrumentvård. Det är fråga om en ny examen som deltog i utbildningsprövning från och med 2014. Antalet anordnartillstånd för andra examina inom branschen har inte ändrats. År 2022 hade antalet aktiva anordnare av specialyrkesexamen i massage stigit med en jämfört med 2021. Situationen har återgått till tidigare nivå 2023. Antalet anordnartillstånd för yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen var oförändrat jämfört med 2022, men antalet aktiva anordnare var en färre.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Det finns fortfarande en enda aktör inom tandteknik. I grundexamen i instrumentvård finns 15 aktiva aktörer, tyngdpunkten ligger fortfarande på Södra och Västra Finland och huvudstadsregionen. Prestationerna för grundexamen inom läkemedelsbranschen koncentreras kvantitativt till utbildningsanordnare i huvudstadsregionen.

På basis av antalet avlagda examina och examensdelar finns det en utbildningsanordnare som erbjuder yrkesexamen i massage som är klart större än de andra. Antalet prestationer i specialyrkesexamen i massage fördelar sig ganska jämnt mellan anordnarna. Prestationerna i specialyrkesexamen i immobilisationsvård är nästan helt och hållet från en utbildningsanordnare.

I yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen fördelas prestationerna relativt jämnt mellan anordnarna, men cirka 20 procent av examensdelarna avläggs i Savolax.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

För grundexamen i tandteknik finns endast en utbildningsanordnare i hela landet. Det finns ganska många anordnare med tillstånd att ordna grundexamen inom läkemedelsbranschen, men det finns ingen anordnare i Mellersta Finland. Från Mellersta Finland styrs studerande eventuellt som läroavtalsstuderande till utbildningsanordnare i huvudstadsregionen eller Egentliga Finland. Även för övrigt får utbildningsanordnarna studerande från geografiskt stora regioner, varvid läroavtalsstudierna motsvarar arbetslivets behov väl.

Anordnartillstånden för grundexamen i instrumentvård är tämligen väl utspridda över hela landet. Endast en utbildningsanordnare, som dock inte är aktiv, har anordnartillstånd för grundexamen inom läkemedelsbranschen och grundexamen i instrumentvård på svenska. Det finns endast tillstånd att ordna grundexamen i tandteknik på finska. I yrkesexamen i massage och yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen har det gjorts några svenskspråkiga prestationer, men för övrigt har prestationsspråket endast varit finska. Den geografiska täckningen för anordnandet av examina som hör till kommissionens verksamhetsområde är god, och det finns tillräckligt med svenskspråkiga utbildningsanordnare.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022*

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen i tandteknik	35 %	63 %	1 %	1 %
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	87 %	6 %	6 %	1 %
Grundexamen i instrumentvård	88 %	6 %	1 %	5 %
Yrkesexamen i massage	11 %	65 %	9 %	15 %
Specialyrkesexamen i massage	32 %	46 %	10 %	12 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	100 %	0 %	0 %	0 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	24 %	60 %	10 %	6 %

*I siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023*

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen i tandteknik	34 %	66 %	0 %	0 %
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	82 %	5 %	13 %	0 %
Grundexamen i instrumentvård	88 %	4 %	1 %	7 %
Yrkesexamen i massage	31 %	52 %	2 %	15 %
Specialyrkesexamen i massage	23 %	52 %	10 %	15 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	100 %	0 %	0 %	0 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	28 %	67 %	2 %	3 %

*I siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen i tandteknik	65 %	71 %	0 %	0 %
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	88 %	89 %	1 %	0 %
Grundexamen i instrumentvård	91 %	94 %	2 %	3 %
Yrkesexamen i massage	82 %	82 %	5 %	2 %
Specialyrkesexamen i massage	92 %	87 %	5 %	1 %
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	92 %	100 %	0 %	0 %
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	81 %	82 %	6 %	0 %

*I siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar

Medeltal för studeranderesponsen* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen i tandteknik	-	-	-	-
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	4.6	4.8	4.2	4.3

Grundexamen i instrumentvård	4.6	4.6	4.1	4.2
Yrkesexamen i massage	4.4	4.4	4.1	4.1
Specialyrkesexamen i massage	4.5	4.6	4.1	4.4
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	4.6	4.7	4.3	4.3
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	4.4	4.7	4.1	4.2

* Bedömningsskala 1–5

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen i tandteknik	4.5	4.3
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	3.9	4.1
Grundexamen i instrumentvård	4.5	4.4
Yrkesexamen i massage	4.3	4.2
Specialyrkesexamen i massage	4.0	-
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	4.6	-
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	4.4	4.6

* Bedömningsskala 1–5

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen i tandteknik	4.5	4.3
Grundexamen inom läkemedelsbranschen	4.2	4.1
Grundexamen i instrumentvård	4.0	4.0
Yrkesexamen i massage	4.5	3.7
Specialyrkesexamen i massage	4.2	4.0
Specialyrkesexamen i immobilisationsvård	3.2	4.5
Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen	4.4	4.2

* Bedömningsskala 1–5

Reflektioner

Fördelning av platserna för yrkesprov

Yrkesprov inom grundexamina inom instrumentvård och läkemedelsbranschen genomförs i huvudsak på arbetsplatser och mer sällan på läroanstalter. År 2022 avlades yrkesproven för examensdelen Arbete med bekämpning av infektioner vid verksamhetsenhet inom social, hälso- och sjukvården endast vid läroanstalter. År 2023 hade situationen tydligt förbättrats och arbetsplatsernas andel som provmiljö var cirka 60 procent. I yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen avlades proven oftast vid läroanstalten (67 %). Alla prov på inom kompetensområdet för obduktionsverksamhet har naturligtvis avlagts på arbetsplatsen. Av tradition har alla yrkesprov på inom specialyrkesexamen i immobilisationsvård avlagts på arbetsplatser.

Yrkesproven för grundexamen inom läkemedelsbranschen avlades huvudsakligen på arbetsplatserna, även om antalet prov har minskat något jämfört med året innan. I yrkesexamen i massage har antalet yrkesprov som genomförs på arbetsplatserna ökat betydligt från 2022 (11 %) till 2023 (31 %). På motsvarande sätt har yrkesprov som genomförs vid läroanstalter minskat med 13 procent. I fråga om specialyrkesexamen i massage har situationen varit den motsatta jämfört med yrkesexamen i massage. Antalet yrkesprov på arbetsplatser har minskat med 9 procent och yrkesprov på läroanstalter har ökat med 6 procent. Det finns fortfarande inte uppgifter om provplatserna för alla yrkesprov i båda examina.

Av yrkesproven för grundexamen inom läkemedelsbranschen utfördes Att behärska informationsteknik (30 %) och Tillverkning av läkemedel (71 %) mest både vid läroanstalten och i arbetsmiljön. Överföringen av yrkesprov i Tillverkning av läkemedel från arbetsplatser till läroanstalter torde i huvudsak bero på att apotekens egen

läkemedelstillverkning har minskat och tillverkningen har koncentrerats till endast några få aktörer. Det kan delvis vara svårt att genomföra prov i att behärska informationsteknik i arbetsmiljön om apoteket har lagt ut kontorsarbeten eller om apotekaren själv sköter de flesta av dessa arbetsuppgifter (på ett litet apotek). Det är också möjligt att den tekniska personalen (läkemedelstekniker och studerande) sköter arbetsuppgifter som endast kräver behärskande av kassaprogrammet. Detta torde till största delen bero på apotekets hierarki och på att de högre tjänstemännen använder programvarans avancerade egenskaper.

Nästan 30 procent av yrkesproven i Marknadsföring och dekoration har också genomförts vid läroanstalten. På apoteken begränsas marknadsföringen av läkemedel strikt av läkemedelslagen och de nya, allt strängare bestämmelserna om marknadsföring av livsmedel som trädde i kraft 01/2023. Yrkesproven i examensdelarna Tillämpning av informationsteknik inom läkemedelsbranschen samt Planering av företagsverksamhet avlades endast vid läroanstalter.

I grundexamen i tandteknik avläggs majoriteten av yrkesproven vid läroanstalten. Yrkesproven avläggs vid läroanstalten i huvudsak med tanke på patientsäkerheten samt i enlighet med arbetslivets önskemål. I utbildningsanordnarens lokaler finns yrkesprovsmiljöer som helt motsvarar det verkliga arbetslivet, så kunnandet kan påvisas på ett tillförlitligt sätt vid läroanstalten. I de yrkesprov som avläggs vid läroanstalten utförs ett helt korrekt tandtekniskt arbete enligt yrkesprovsplanen, och en arbetslivsrepresentant deltar alltid i bedömningstillfällena för yrkesprov.

Förverkligande av tvåpartsbedömningen

Tvåpartsbedömningen genomfördes bättre 2023 än året innan i nästan alla examina. Andelen Ingen uppgift har sjunkit ytterligare. Möjligheten för utbildningsanordnarens programvara att välja alternativet att endast en bedömare från arbetslivet varit närvarande har lett till en delvis felaktig rapportering/statistikförvrängning inom grundexamen i tandteknik. I specialyrkesexamen i immobilisationsvård har tvåpartsbedömningen genomförts i varje yrkesprov 2023.

Studeranderespons

Enligt studeranderesponsen 2022 har de studerande varit nöjda. Inom instrumentvårdsbranschen var medeltalet 4 i största delen av svaren, men man kunde förbättra studerandes förvärvande av kompetens och den personliga utvecklingsplanen för kompetens. Coronapandemin har kanske ännu påverkat förvärvandet av kompetens, varvid de studerande inte hade så många chanser att få öva på sin kompetens på olika arbetsplatser. Inom läkemedelsbranschen är medeltalet 4 i största delen av svaren.

Medeltalen för frågegruppen Yrkesprov i studeranderesponsen ligger på en mycket god nivå i alla examina. För tre utbildningsanordnares del hade påståendet "Jag deltog i att planera yrkesprovet/proven" fått ett medeltal som är lägre än 3, vilket skiljer sig avsevärt från andra utbildningsanordnare.

År 2023 är medeltalet för frågor i anslutning till yrkesprov inom läkemedelsbranschen 4,8. Medeltalet för alla frågor sjunker dock till 4,3 på grund av de studerandes missnöje i fråga om effekt och välbefinnande. Bägge medeltalen ligger dock över eller nära det nationella medeltalet.

Utifrån svaren/data är de studerande mycket nöjda med de fristående examina och bedömningen av kunnandet. De studerandes sämre bedömningar gäller utvecklingen av verksamheten (medeltal 3,94). Detta kan till exempel påverkas av avsaknaden av specialyrkesexamen samt tillgodoserande av studier vid ansökan till universitetsexamen. En annan punkt med lägre medeltal anknyter till företagarfärdigheterna (medeltal 3,48). På basis av besöket inom läkemedelsbranschen upplevs skolans sätt att förbereda studerande inför yrkesprov vara bristfälligt. Det upplevdes som svårt att genomföra/samordna studiehelheter med arbetslivet som läroavtalsstuderande (identifiering/erkännande: långa perioder i skolan, upp till 3 veckor utan skyldighet att vara närvarande).

I slutenkäten var medeltalet 4 för instrumentvård i största delen av svaren, men det fanns utrymme för förbättringar i studerandes välbefinnande, där ingripande i mobbning och trakasserier låg på 3,2, och i effekten även om resultatet var över 4.

I yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen ökade medeltalet för studeranderesponsen något, särskilt i fråga om yrkesprov. Den bästa responsen (medeltal 4,8) gavs till bedömningen av yrkesprov enligt kompetenskriterierna och yrkesprovsuppgifternas överensstämmelse med de verkliga arbetsuppgifterna i arbetslivet. Den sämsta responsen (svarens medeltal 3,1) gavs till information om möjligheterna att studera eller arbeta utomlands under studietiden.

Responsen från slutenkäterna som studerande inom yrkesexamen i massage gav, och därigenom medeltalen, är mycket bra. Medeltalen för responsen om yrkesprovet är klart över 4, med undantag av ett avsnitt. Särskilt i fråga om yrkesprov upplevde studerandena att utvärderingen skedde enligt bedömningskriterierna, och bedömnarna ansågs vara kompetenta och sakkunniga. Den bästa responsen i hela enkäten gällde effekten. De studerande upplevde att de fått utmärkta färdigheter för arbetslivet och för att arbeta där tack vare sin kompetens och yrkesskicklighet. Endast deltagandet i planeringen av yrkesprovet fick medeltalet 3,8, vilket också är bra. De studerande bedömde att det svagaste delområdet var studerandenas välbefinnande, som fick medeltalet 3,8. I det här avsnittet fanns hela enkätens svagaste enskilda utvärderingspunkt. Eleverna upplevde att man inte ingriper tillräckligt i mobbning, diskriminering och trakasserier. Medeltalet för denna punkt var endast 2,7.

De studerande inom specialyrkesexamen i massage gav utmärkt respons på utvärderingen av yrkesprov. De studerande uppskattade bedömningen enligt bedömningskriterierna samt yrkesskickligheten och sakkunskapen hos dem som utförde bedömningen. Alla huvuddelar i slutenkäten fick medeltalet 4 eller högre. Avsnittet om studerandenas välbefinnande fick 4,0. I det här avsnittet fanns den enskilda punkt i enkäten som bedömdes vara svagast: elevhälsotjänsternas tillgänglighet fick medeltalet 3,4.

Inom instrumentvårdsbranschen behöver arbetslivet mer utbildning för arbetsplatshandledare för att stödja perioder av lärande i arbetslivet och yrkesprov som genomförs i arbetslivet, samt mer kunskap om vilket skede studerandens studier är i. I all respons på arbetsplatsenkäten inom instrumentvårdsbranschen ligger medeltalet på en god nivå med vitsordet 4. Under arbetslivsbesöket inom instrumentvårdsbranschen ansåg man att samarbetet med utbildaren var bra, men enligt svaren från arbetsplatsenkäten finns det utrymme att förbättra verksamhetens utveckling.

Respons från arbetslivet

Arbetsplatsenkätens medeltal är goda. Samarbetet mellan läroanstalten och arbetslivet bör dock förbättras i fråga om utvecklandet av verksamheten. I fråga om läkemedelsbranschen är medelvärdena för arbetsplatsenkäten lägre än medelvärdena för kommissionens övriga examina, och de ligger också under det nationella medeltalet. Enligt responsen från arbetsplatsenkäten kunde arrangemangen för läroavtalsutbildningen inom läkemedelsbranschen ännu utvecklas. Responsen på ämnet sänker medeltalet för läkemedelsbranschen.

I fråga om yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen överskred medeltalen för både arbetsplatsenkäten och arbetsplatshandledarenkäten de nationella medelvärdena. I arbetsplatshandledarenkäten sjönk medeltalet jämfört med året innan.

Responsen på arbetslivsenkäten för yrkesexamen i massage är ganska bra. Medeltalet för arbetsplatsenkäten är på samma nivå 2023 som året innan. I arbetsplatshandledarresponsen har medeltalet dock sjunkit klart jämfört med året innan. Antalet personer som besvarar arbetsplatsenkäten är fortfarande ganska litet. 48 procent av arbetsplatserna besvarade arbetsplatsenkäten och 25 procent besvarade arbetsplatshandledarenkäten i förhållande till antalet arbetsplatsperioder.

I fråga om specialyrkesexamen i massage kom det in mycket lite arbetslivsrespons, så medeltalet för arbetsplatsenkäten kunde inte rapporteras. Den bedömning som arbetsplatshandledarna gav var mycket god. Få personer besvarade enkäten. Svarsprocenten för arbetsplatshandledarenkäten i förhållande till antalet arbetsplatsperioder var 15 procent.

Reflektioner

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

I examina för massage samt i yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen påvisas ofta kunnandet på kliniker vid läroanstalterna.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Yrkesprov för examina inom både läkemedelsbranschen och instrumentvård avläggs i huvudsak i genuina arbetsuppgifter i arbetslivet, men några undantag som beror på arbetslivet/studerandena förekommer.

Arbetslivskommissionen har gjort följande observationer under sitt besök:

Läkemedelsbranschen: Tillverkning av läkemedel som ingick i de gamla examensgrunderna har genomförts vid läroanstalten, eftersom det inte har funnits någon plats för yrkesprov i arbetslivet. Detta beror på att apotekens läkemedelstillverkning numera är liten. Vid läroanstalten har man skapat ett delprov inom informationsteknik som har fungerat som grund för utvärderingen.

Instrumentvård: Arbetsplatsen kan inte utföra processhandledning, så den genomförs vid läroanstalten med tanke på arbetsmiljön. Undervisningen i produktionsstyrningssystemen sker med hjälp av bilder och videofilmer, varvid den studerande visar prov på sin kompetens genom att berätta om processens förlopp med tanke på produktionsstyrningen. Om man inte underhåller böjliga endoskop på arbetsplatsen visas prov på denna kompetens på läroanstalten.

Under besöken framkom det att många typer av kunder besöker läroanstalternas egna fotvårdskliniker, så läroanstalterna lämpar sig väl som yrkesprovsmiljöer inom kompetensområdet fotvård.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Under denna verksamhetsperiod har kommissionen fått ett rättelseyrkande där man hade tydliga grunder för att konstatera att utbildningsanordnaren handlat i enlighet med lagarna om yrkesutbildning.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Informationen som erhållits under besöken och det material som skickats till kommissionen avviker väsentligt mellan olika läroanstalter. I en del av läroanstalternas material behandlas bl.a. kvaliteten mycket sparsamt, muntligt är saken tydlig, men den skriftliga delen förblir osynlig. Även de studerandes del i planen för bedömning av kunnande har beskrivits knapphändigt. Minimikraven för planen för bedömning av kunnande uppfylldes dock till största delen vid besöksmålen.

År 2022 bad arbetslivskommissionen för hälsovårdsbranschen några utbildningsanordnare som erbjuder examina inom sektorn att visa upp sina planer för bedömning av kunnande. Utifrån dem har planerna gjorts upp i enlighet med minimidatainnehållet i planerna för bedömning av kunnande, men det finns delvis brister i de examensspecifika delarna.

Kommissionen har fått tre begäran om utlåtande från ministeriet. För en av dessa gav kommissionen ett positivt utlåtande vid den första behandlingen.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

I slutenkäten för studeranderesponsen för grundexamina inom instrumentvård och läkemedelsbranschen har påståendena om PUK fått klart lägre medeltal jämfört med påståendena om yrkesprov. PUK-begreppet kan vara främmande för en del av de studerande, och de kan inte koppla utbildarens PUK till den studerandes planer om att slutföra studierna.

Till exempel frågan "Jag fick tillräckligt med handledning för min fortsatta yrkesplan (i anslutning till arbetslivet och/eller fortsatta studier)" har fått lägre medeltal i vissa regioner. Detta kan bero på att det inte finns någon tydlig påbyggnadsexamen som man går vidare till efter att ha avlagt grundexamen. Man bör dock sträva efter att ge handledning till de studerandes fortsatta planer till exempel i fråga om sysselsättningsmöjligheterna.

Enligt diskussionerna under besöket kan de egna möjligheterna att påverka studiernas innehåll inom läkemedelsbranschens upplevas som ringa. I praktiken får man själv välja praktikplats. Den positiva responsen gällde möjligheten att avlägga studier i gemensamma examensdelar som läroavtalsstudier vid en närliggande läroanstalt. Utnyttjandet av inlärningsanalys i PUK kunde utveckla den studerandes upplevelse av att bättre kunna påverka sina studier.

I studeranderesponsen för yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen fick påståendena om PUK nästan samma vitsord som genomsnittet för hela enkäten (4,1 versus 4,2), så de studerande verkar vara nöjda med hur den personliga tillämpningen fungerar.

I fråga om yrkesexamen i massage hördes under besöket att ändringar inte alltid antecknas.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Utifrån besöken har kommissionen gjort följande observationer:

- Det är skäl att beakta bedömarens behörighet i bedömningen av de gemensamma examensdelarna. I planen för bedömning av kunnande bör den studerandes del beskrivas på ett mer heltäckande sätt.
- Det är viktigt att samarbetet med arbetslivet är intensivt för att man ska kunna bevara undervisningens överensstämmelse med arbetslivets behov. För utvärderingen inom läkemedelsbranschen behövs intensiva utbildningar för arbetsplatshandledare. Gruppbildning och kamratstöd har en stor betydelse för handledarnas kompetens.
- Inom instrumentvården önskade de studerande en möjlighet att sätta sig in i produktionsstyrningssystemet i praktiken redan under studietiden. Ens några apparater som tagits ur bruk, såsom instrumenttvättmaskin eller autoklav, skulle stödja inläringen.
- Under besöken inom instrumentvården framkom behovet av att introducera bedömare och mer handledning med personer med utländsk bakgrund (t.ex. språkproblem).
- När det gäller yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen lönar det sig att ytterligare utvidga och utveckla samarbetet med arbetslivet.
- Läraren bör sträva efter att vara fysiskt närvarande vid bedömningssamtalet.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

På basis av responsen finns det stora skillnader i att avlägga gemensamma examensdelar vid olika läroanstalter. Vid en del läroanstalter kan man genomföra de gemensamma examensdelarna självständigt och på egen hand under hela utbildningen. I en del av utbildningsanordnarens modeller kan den studerandes utexaminering fördröjas kraftigt på grund av att det inte finns möjlighet att avlägga de gemensamma examensdelarna. De gemensamma examensdelarna integreras inte särskilt mycket i de yrkesinriktade examensdelarna i de examina som hör till kommissionens verksamhetsområde. De gemensamma examensdelarna avläggs dock i läroavtalsutbildningar tillsammans med andra utbildningsanordnare, vilket ger studerande flexibilitet i att avlägga de gemensamma examensdelarna.

Examensgrundernas och examensstrukturens funktion

Reflektioner

De nya examensgrunderna för grundexamen inom läkemedelsbranschen träder i kraft den 1 augusti 2024. I samband med grundreformen försvinner de gamla kompetensområdena. Grunderna för grundexamen i tandteknik träder i kraft den 1 augusti 2024. Examensgrunderna i tandteknik har även tidigare fungerat bra, inom läkemedelsbranschen har man särskilt önskat en reform genom en förändring i arbetslivet

Arbetslivskommissionen har deltagit i arbetet med att förnya examensgrunderna och upplever att grunderna bättre än tidigare kommer att motsvara behoven i arbetslivet. De nya examensgrunderna har fungerat bra i grundexamen i instrumentvård och arbetslivsresponsen har varit god, man har lyckats avlägsna överlappningar. De generiska bedömningskriterierna har tagits väl emot på fältet, eftersom de har fungerat bra och varit entydiga. Inom instrumentvården har det kommit nya aktörer, men vissa aktiva anordnare har uteblivit (ökningen av anordnartillstånden har varit anmärkningsvärt stor efter övergången till grundexamen: 8->15, som bäst har det funnits 19 anordnartillstånd). Yrkesexamen i massage: uppbyggnaden av examen har upplevts vara bra för både utbildningsanordnare och studerande

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

Observationer om grundexamen i instrumentvård: De omfattande obligatoriska examensdelarna i yrkesinriktade ämnen motsvarar väl de nuvarande arbetslivsbehoven. Fem examensdelar belastar arbetslivet, och i examensdelarna förekommer mycket upprepning/överlappning. De nya examensgrunderna för grundexamen i instrumentvård, som trädde i kraft den 1 augusti 2022, kan ändra på detta. Utifrån kommentarerna från arbetslivet underlättar de nya generiska bedömningskriterierna bedömningen i sin helhet. Introduktionen av

bedömarna i examenskriterierna och kraven på yrkesskicklighet måste utökas ytterligare för att bedömningen ska vara av jämn kvalitet. Yrkesprovsmottagaren fungerar ofta också som arbetsplatshandledare, vilket upplevdes som bra modell (bl.a. har nervositeten inför yrkesprovssituationen minskat).

Möjligheten att avlägga separata enskilda examensdelar, t.ex. som fortbildning, hjälper med att svara på behoven i arbetslivet med tanke på uppdateringen av kompetensen. Med tanke på kompetensutvecklingen håller arbetshelheterna inom instrumentvården på att förenhetligas och verksamhetssätten håller på att etableras på fältet till följd av de nya välfärdsområdena. Inom instrumentvårdsbranschen finns för närvarande ingen lämplig fortbildning. Kommissionen upplever att fortsatta examina kan behövas även på YH-nivå.

Hurdana observationer har gjorts om placeringsstatistikrapporten per examen?

Det råder för närvarande stor brist på arbetstagare inom instrumentvårdsbranschen. Arbetsplatser erbjuds runt om i landet, och det kommer även i fortsättningen att behövas anställda för att ersätta dem som går i pension (tidigare på grund av yrkesexamen ett s.k. andra yrke). Välfärdsområdena anställer även andra än dem som avlagt examen till vikariat. I Kuntarekry ingår yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande examen i kraven för en del lediga jobb, men i vissa fall krävs annan lämplig examen (annan lämplig examen inom hälso- och sjukvård).

Placeringsuppgifterna från statistikåret 2021 innehåller uppgifter om sysselsättning och placering för personer som avlagt yrkesexamen 2018. Det finns inga exakta resultat för alla examina som ligger under kommissionen för hälsovårdsbranschen. Av personer med yrkesexamen i massage är 79,5 procent sysselsatta, 9,6 procent är heltidsstuderande/skolelever, 6,3 procent är arbetslösa och 3,8 är övriga. Av specialyrkesexamen i massage är 66,7 procent sysselsatta, och i de övriga kategorierna har man inte haft tillgång till uppgifter om tillräckligt många personer. I fråga om yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen var 66 av 81 respondenter, dvs. 81,5 procent, sysselsatta på heltid i uppgifterna om placering 2021, och dessutom var 6 respondenter studerande med sysselsättning.

I siffrorna gällande placering bör man beakta att andelen sysselsatta inte endast berättar om att de sysselsatts med uppgifter som motsvarar utbildningen, utan att de kan arbeta med andra arbetsuppgifter. Enligt uppgifterna är sysselsättningssiffrorna för dem som avlagt yrkesexamen eller specialyrkesexamen i vilket fall som helst goda.